תיקנו חכמים ששליח המביא גט מהבעל כדי לגרש את האשה, חייב באופנים מסוימים לראות כיצד כותב הסופר וחותמים העדים על הגט. וקודם שנותן את הגט לידיה צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'. באמירה זו האמינו חכמים לשליח כשני עדים המעידים על כשרותו של הגט, ועדותו מונעת מהבעל לבוא לאחר מכן ולערער, שהרי הגט נתקיים באמירתו של השליח. חכמים אף נתנו תוקף לתקנתם וקבעו, שאם לא אמר השליח 'בפני נכתב ובפני נחתם' הגט פסול.

והנה, אף שהמביא גט מכל מקום יכול לומר עליו 'בפני נכתב ובפני נחתם' ולקיימו מפני ערעור הבעל, לא חייבו חכמים לומר כן אלא בשליח המביא גט ממקומות מסוימים, ובזה דנה משנתינו, באיזה מהמקומות חייבו חכמים את השליח המביא מהם גט לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', ומפרטת את שיטות התנאים בזה.

משנה

שליח **הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם** – מחוץ לארץ לארץ ישראל, שעשאו הבעל שליח להוליך לאשה גט כדי לגרשה, **צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר** קודם נתינת הגט לידיה של האשה **בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם** גט זה. ובאמירה זו מעיד השליח על כשרותו של הגט בכתיבתו ובחתימתו.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר – חולק על דברי תנא קמא ומוסיף **שאַף** שליח **הַמֵּבִיא** גט **מִן הָרָקָם וּמִן הַחָיֵּר** – הם המקומות הנזכרים בתורה (בראשית טז יד) בשם 'קדש וברד', והן עיירות הסמוכות לגבולה של ארץ ישראל מצד דרום מזרח, צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר – חולק על דברי רבן גמליאל ומוסיף, **שאַף** שליח המביא גט **מִכְּפַר לוּדִים** שהיא עיירה בחוץ לארץ שמובלעת בתוך שטח ארץ ישראל ומביאה לְלוּד הסמוכה לה, שהיא בתוך שטח ארץ ישראל ממש, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. שאין חילוק בין המקומות שבמדינת הים, ובכולם צריך השליח לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם אֶלָּא שליח **הַמֵּבִיא** גט **מִמְּדִינַת הַיָּם** לארץ ישראל בלבד, אבל לא שליח המביא גט מרקם וחגר לארץ ישראל או מכפר לודים ללוד, **וְכֵן הַמּוֹלִיךְ** גט מארץ ישראל למדינת הים, צריך אף הוא לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

המשנה מביאה אופנים נוספים בהם צריך שליח המביא גט לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם': **וְכֵן** שליח **הַמֵּבִיא** גט **מִמְּדִינָה** אחת **לִמְדִינָה** אחרת **מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר** השליח **'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'.** **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** חולק **ואוֹמֵר**, שלא רק המביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם' אלא **אֲפִילּוּ** שליח המביא גט **מֵהֶגְמוֹנְיָא** – שלטון אחד השולט בחלק אחד של העיר **לְהֶגְמוֹנְיָא** – לשלטון אחר השולט בחלקו השני של אותה העיר, חייבו אותו חכמים לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', כיון שמקפידים ההגמונים השולטים בהם שלא יהיו תושביהם נבנסים מזה לזה.

כיון ששנינו שיש הבדל בין ארץ ישראל לחוץ לארץ לענין גיטין, מפרשת המשנה את גבולות ארץ ישראל לענין זה:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, ממקום הנקרא **רָקָם**, והוא נמצא במזרחה של ארץ ישראל, **לַמִּזְרָח** – ועד לסוף העולם בצד המזרחי, נחשב הכל למדינת הים, ושליח המביא משם גט אומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', **וְרָקָם** עצמה דינה **כְּמִזְרָח** העולם ולא כארץ ישראל. **מֵהעִיר אַשְׁקְלוֹן לַדָּרוֹם** – ועד לסוף העולם בצידו הדרומי, הכל נחשב כמדינת הים, **וְאַף אַשְׁקְלוֹן** עצמה דינה **כְּדָרוֹם** העולם והיא איננה מארץ ישראל, ושליח המביא ממנה גט צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם' כדין מדינת הים. וכן המביא גט **מֵעַכּוֹ לַצָּפוֹן** – ועד לסוף העולם בצידו הצפוני, צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', **וְעַכּוֹ** עצמה דינה **כַּצָּפוֹן** – שהיא מדינת הים.

רַבִּי מֵאִיר חולק **ואוֹמֵר** שגם העיר **עַכּוֹ** עצמה דינה **כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְדִינֵי גִיטִּין**, ולפיכך המביא ממנה גט אינו צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

המשנה מפרשת היכן לא חייבו חכמים את השליח המביא גט לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם': שליח **הַמֵּבִיא גֵּט** ממקום למקום **בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'**, לפיכך הגט אינו מקויים **וְאִם** לאחר שנתן השליח את הגט **יֵשׁ עָלָיו עֹורְרִים** - בא הבעל וטען שהגט מזויף, **יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו** – יבואו העדים החתומים בו ויאשרו את חתימתם, או יבואו עדים אחרים המכירים את חתימות עדי הגט ויעידו עליהם, ונדחה בכך את ערעורו של הבעל, ונכשיר את הגט.

גמרא

הגמרא מבארת את טעם תקנת חכמים ששליח המביא גט ממדינת הים צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'. **מַאי טַעֲמָא** – מהו הטעם שחייבו חכמים שהשליח יאמר 'בפני נכתב ובפני נחתם'. נחלקו בדבר אמוראים, **רַבָּה אָמַר**

אגרות קודש

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תשל"ג

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יהושע שי' פרט

שלום וברכה!

הנני בזה להודות למר בעד החוברת **בחינות עיון ומחקר** (מס' 2-3) וכן בעד הקודמות, ומשנה תודה למפרע בעד המשלוחים העתידים לבוא.

בהזדמנות טובה זו של ימי החנוכה, אאחל למר שיהי' בכל ענייניו וכן בכל ענייני אחינו בני ישראל באופן דמוסיף והולך ואור כהוראות הנרות הללו שאנו מדליקין הלוך ומוסיף בנר ואור מיום ליום.

בכבוד ובברכה.

לְפִי שֶׁבני מדינת הים אֵין הם בְּקִיאִין ויודעים את הדין שצריך לכתוב גט לְשְׁמָהּ של אותה אשה שהבעל רוצה לגרש בגט זה. ולכן תיקנו חכמים שיאמר השליח המביא גט ממדינת הים בפני נכתב ובפני נחתם, ולאחר שמעיד השליח על כך, שואלים אותו אם הגט נכתב לשמה, והוא מעיד על כך ומכשירו.

דעה אחרת בטעם שתיקנו חכמים אמירת בפני נכתב ובפני נחתם: רָבָא אָמַר, לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים הבאים ממדינת הים ומכירים את חתימות עדי הגט מְצוּיִין בארץ ישראל לְקַיְּמוֹ – בכדי לקיים את החתימות שבגט, ואם יבוא הבעל לערער שהוא לא ציוה לכתוב את הגט והוא מזוייף, לא יהיו כאן עדים המכירים את חתימת העדים, לכן תיקנו חכמים שיאמר השליח המביא את הגט בפני נכתב ובפני נחתם ובאמירה זו הוא נאמן שהחתימות שבגט לא מזוייפות, ואין הבעל יכול לערער עליו עוד. הגמרא מבררת, מַאי בֵּינַיְיהוּ – מהו ההבדל להלכה בין טעמו של רבה לטעמו של רבא. משיבה הגמרא, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – יש שלושה אופנים בהם יהיה חילוק בין רבה ורבא אם השליח צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם': דְּאִתְיְהוּ בֵּי תְּרֵי – באופן ששני שליחים של הבעל הביאו את הגט ממדינת הים כדי לגרש את אשתו. לדעת רבה שיש לחשוש שמא גט שהובא ממדינת הים לא נכתב לשמה, גם אם יש שני שליחים שמביאים את הגט עדיין יש לחשוש שלא נכתב לשמה, ולכן צריך שיאמר אחד מהם בפני נכתב ובפני נחתם כדי לברר שהגט נכתב ונחתם לשמה. אולם לדעת רבא שטעם תקנת חכמים הוא משום חשש שלא יהיו עדים מצויין לקיימו, בגט שהובא על ידי שני עדים, אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם שהרי השליחים עצמם מצויים להעיד על החתימות שבגט, ולדחות את ערעורו של הבעל. אִי נַמִּי – במקרה נוסף יש הבדל להלכה בין רבה לרבא, בשליח המביא גט מְמְּדִינָה אחת לְמְדִינָה אחרת בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כגון מיהודה לגליל, שאין שיירות מצויות ביניהם, לפי טעמו של רבה שהתקנה היתה משום 'לשמה' אין השליח צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, שהרי כל בני ארץ ישראל בקיאים בדין לשמה. אולם לפי טעמו של רבא שהתקנה היתה מחשש שמא יבוא הבעל לערער ולא יהיו עדים מצויים לקיים את החתימות, גם ממדינה למדינה בארץ ישראל צריך השליח לומר בפני נכתב ובפני נחתם שמאחר ואין השיירות ביניהם מצויות, אין מי שיקיים את החתימות שבגט.

אִי נַמִּי – מקרה נוסף שיש הבדל להלכה בין רבה לרבא, בשליח שמביא גט ממקום למקום בְּתוֹךְ אוֹתָהּ מְדִינָה בְּמְדִינַת הַיָּם. לדעת רבה טעם התקנה הוא מחשש שהגט לא נכתב לשמה, וכיון שבני מדינת הים אינם בקיאים בכתיבת הגט לשמה, צריך השליח לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אולם לדעת רבא כיון שהגט נשלח בתוך אותה המדינה עצמה והשיירות מצויות בה, אפילו אם יבוא הבעל ויערער שהגט מזוייף אפשר יהיה למצוא עדים שיעידו על החתימות שבגט, לפיכך לא הצריכו חכמים שיאמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם.

הגמרא מבררת לדעת רבה, איך נאמן השליח לבדו להכשיר את הגט:

שואלת הגמרא, וּלְרַבָּה דְּאָמַר שהטעם שצריך השליח המביא גט לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם' הוא לְפִי שֶׁאֵין בני מדינת הים בְּקִיאִין בחיוב כתיבת הגט לְשְׁמָהּ של האשה, אם כן מדוע שליח אחד נאמן להעיד על כשרותו של הגט, לְיִבָּעֵי תֵּרֵי – יצטרכו שני עדים שיעידו שהוא נכתב כדין, מִידֵי דַּהֲוָה אַכָּל עֵדְיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה – כפי הדין בכל שאר עדויות שבתורה, שאין עדות בפחות משני עדים המעידים על הדבר.

מתרצת הגמרא, יש הבדל בין עדות על כשרות הגט שהיא עדות על איסורים, לבין שאר כל העדויות שצריך בהם שני עדים, כי כלל הוא שַׁעַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּעדות על דיני אִיסּוּרִין, ולכן עד אחד נאמן להכשיר את הגט, והאשה מותרת להנשא על פי עדותו של השליח, על אף שאין שני עדים מעידים על הדבר.

דוחה הגמרא, עדיין לא מובן מדוע השליח נאמן להכשיר את הגט, אִימּוֹר דְּאָמְרִינַן – אימתי אנו אומרים את הכלל שַׁעַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּעדות על אִיסּוּרִין, דווקא בְּגִּיטִּין חֲתִיכָה שְׁפָפֵי אם היא שֶׁל חֵלֶב ואסורה באכילה, סָפֵק אם היא שֶׁל שׁוּמָן ומותרת באכילה, באופן זה אנו אומרים שעד אחד נאמן להעיד על החתיכה שהיא של שומן ומותרת באכילה כיון דְּלֹא אִיתְחַזַּק אִיסּוּרָא – חתיכה זו מעולם לא הוחזקה אצלינו שהיא אסורה בודאות משום חלב, לכן עד אחד נאמן להעיד עליה שהיא מותרת, אֲבָל הָכָא – בסוגייתנו לענין עדותו של השליח על הגט, דְּאִיתְחַזַּק אִיסּוּרָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ – כבר הוחזקה אשה זו קודם הבאת הגט שהיא אשת איש, והשליח בא להוציא אותה מחזקתה ולומר שאינה אשת איש, מנין לנו שעד אחד נאמן להוציאה מחזקה זו ולהכשיר את הגט. ומביאה הגמרא טעם נוסף מדוע לא יוכל השליח שהוא עד אחד, להיות נאמן על כשרותו של הגט, משום שעדות על גט חָוֵי דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה – היא נוגעת לאיסורי עריות, וְכלל הוא שאֵין להתיר איסור של דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה בעדות של פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, ואם כן חזרה הקושיא מדוע אין צריך להכשר הגט שני עדים.

מתרצת הגמרא, מן הדין אין לחשוש לכשרותו של הגט שלא נכתב לשמה, משום שרוֹב ישראל בְּקִיאִין הֵן בהלכה זו, ולכן אין צורך כלל בעדות כדי להכשיר את הגט, וַאֲפִילּוּ לְדעת רַבִּי מֵאִיר דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא – שחושש בכל מקום למיעוט ומחמיר, כאן אין מקום לחשוש, כיון שסְּתָם סַפְרֵי דְּדַיָּנֵי – סתם סופרי הדיינים שבכל מקום, שרגילים בכתיבת הגיטין, מִינַּמְרִי גְּמִירִי – למדו את הדין, והם יודעים את ההלכה שגט אשה צריך להיכתב לשמה, ולכן אלו שאינם יודעים הלכה זו הם מיעוט שבמיעוט, ואף רבי מאיר אינו חושש למיעוט רחוק כל כך, ולכן מצד הדין הגט כשר גם בלא אמירת השליח, וְרַבָּנָן הוּא דְּאַצְרִיכוּ – וחכמים הם שהצריכו עדות על הגט שנכתב לשמה, מחשש שמא הבעל מצא גט שנכתב עבור אדם אחר מבני עירו שחזר בו מלגרש, ושמו ושם אשתו הכתובים בגט שונים לשלו, והוא יבוא לגרש את אשתו בגט זה על אף שהוא פסול ולא נכתב לשמה, וְהָכָא – וכאן אף שהיה ראוי שיצריכו חכמים עדות של שנים להכשיר את הגט,

---

אגרות קודש

ב״ה, ח״י כסלו, תשכ״א

ברוקלין.

הוו״ח אי״א נו״נ מלאכתו מלאכת שמים וכו׳

מו״ה אברהם בן ציון שי׳

שלום וברכה!

... ע״ד ברכת הנשים והנוסחא שלה (בברכות השחר) - יברר אצל נשי אנ״ש תי׳ שיש להם מסורה בזה.